

Copyright © 2021 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Ağustos 2021 • 9(24) • 49-64

ISSN 2147-8473
 Başvuru | 23 Eylül 2020
 Kabul | 08 Haziran 2021

İNCELEME / ARAŞTIRMA

Gençlerin Çevresel Duyarlılıklarının Araştırılması: Gençlik Merkezlerine Üye Üniversite Öğrencilerine Yönelik Bir İnceleme

Gizem Erkan*
 Murat Doğan**

Öz

Çevre sorunlarıyla mücadelede ve çevrenin korunmasında toplumların geleceği olan gençler oldukça önemli bir role sahiptir. Bu kapsamda çalışmada, gençlerin çevresel duyarlılıklarının incelenmesi amaçlanmıştır ve bu amaçla Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesindeki Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin çevresel duyarlılık ve tutumlarının, çevresel davranışlarına etkisi bir model yardımıyla incelenmiştir. Birçok çalışmada cinsiyet değişkeninin çevresel duyarlılıkta sosyokültürel etkilerden dolayı zamana göre değişebileceği belirtilmiştir. Bu sebeple çalışmada Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin çevresel duyarlılık, çevresel tutum ve çevresel davranışları cinsiyet değişkenine göre de incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini 81 ildeki Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerini temsil edecek şekilde tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Verilerin analizinde araştırma modeli için; son yıllarda kullanımı hızla artan, gizil (gözlenemeyen) değişkenler arasındaki nedensel ilişkileri doğrudan ve dolaylı olarak açıklayabilen *Yapısal Eşitlik Modeli* kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin; genel olarak çevresel tutumlarının ve çevresel duyarlılıklarının yüksek olduğu fakat çevresel davranışlarının orta düzeyde olduğu, çevresel duyarlılık faktöründeki bir birimlik artışın çevresel tutumda 0,90 birim, çevresel tutum faktöründeki bir birimlik artışın çevresel davranış faktöründe 0,40 birimlik artışa sebep olduğu görülmüştür. Ancak çevresel duyarlılık ile çevresel davranış arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite Öğrencileri, Çevresel Duyarlılık, Yapısal Eşitlik Modeli, Gençlik Merkezleri.

* Gençlik ve Spor Uzman Yardımcısı, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara/Türkiye, gizem.erkana@gsb.gov.tr, ORCID: 0000-0002-1494-9589

** Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ekonometri Bölümü, Manisa/Türkiye, murat.dogan@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8932-9587

Abstract

Given that they are the future of societies, young people play an important role in combating environmental problems and protecting the environment. As such, the present study aims to examine the environmental sensitivity of young people. To this end, we employed a model to examine how the environmental sensitivities and attitudes of university students who are members of Youth Centers run by Turkey's Ministry of Youth and Sports influenced their behaviors toward the environment. As various studies have stated that gender may change over time due to socio-cultural influences on environmental sensitivity. We also 'examined participants' environmental sensitivities, environmental attitudes, and environmental behaviors by gender. The sample was selected using stratified sampling so that it would be representative of university-level members of Youth Centers in Turkey's 81 provinces. Since it has rapidly increased in recent years and which can explain the causal relationships between latent variables directly and indirectly. We used a Structural Equation Model to analyze research data. According to the findings, although participants' environmental attitudes and environmental sensitivities were generally high, their environmental behaviors were moderate. We observed that a one-unit increase in environmental sensitivity led to a 0.90 unit increase in environmental attitude, whereas a one-unit increase in environmental attitude caused an increase of 0.40 units in the environmental behavior factor. However, we found no statistically significant difference between environmental sensitivity and environmental behavior.

Keywords: University Students, Environmental Sensitivity, Structural Equation Model, Youth Centers.

Giriş

2872 sayılı Çevre Kanunu'ndaki 2.maddedeki tanıma göre çevre, "canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı" olarak ifade edilmektedir. Doğadaki bu ilişkiler ve etkileşimler sistematik bir denge halindedir. Ancak insanların çevreye karşı olumsuz davranışları ve doğayı tahrip etmeleri bu dengeyi bozarak çevre sorunlarını meydana getirmiştir. Çevre sorunlarının büyük bir kısmını enerji kaynaklarının üretim ve tüketim aşamaları sırasında ortaya çıkan olaylar oluşturmuştur. Sanayi devrimi ile birlikte ortaya çıkan çevre sorunları, ilk başlarda Batı Avrupa ülkelerinde sonrasında ise tüm dünyada gündem haline gelmeye başlamıştır. Günümüzde çevre sorunlarının küresel bir sorun haline gelmesi, çevreyi korumaya yönelik alınacak önlemleri, bireylerin çevreye karşı tutum ve farkındalıklarını daha fazla sorgulanır hale getirmiştir. Son yıllarda bu kapsamda yapılan çalışmalar da çevre duyarlılığının oluşmasında daha çok çocuk ve gençlerin çevresel bilgi ve algılarına odaklanmıştır (Tahiroğlu v.d., 2010; Tsevreni, 2011; Cheng ve Monroe, 2012; Goralnik v.d., 2012; Kopnina, 2013; Kudryavtsev v.d., 2012; Akçay;2017). Birleşmiş Milletler (1992) de gençleri çevresel konularla ilgili kilit paydaşlar olarak tanımlamıştır. Çünkü çocukların

ve gençlerin çevre sorunlarının olumsuz sonuçlarına maruz kalma olasılığı en yüksek gruplardan olduğu düşünülmektedir ve çevre sorunlarıyla mücadelede gençlerin çevresel duyarlılıkları ve davranışları toplumların geleceği açısından oldukça önemlidir.

Günümüzde gençler, küresel ve yerel düzeylerde daha önceki nesillere göre daha fazla güce ve potansiyele sahiptir. Ancak yapılan çalışmalarda birçok gencin küresel çevre sorunlarına ilgi göstermesine rağmen, umutsuzluk ile birlikte bu ilgiyi çevresel davranışa ya da eyleme dönüştüremedikleri tespit edilmiştir (Bentley v.d., 2008; Fleer v.d., 2002; Hicks, 1996,1-13; Mellor v.d., 1999; Tucci v.d., 2007). Bu sebeple çalışmada gençlerin çevresel duyarlılıklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla Türkiye’de gençlerin sosyal ve kültürel gelişimlerinin yönlendirilmesinde uyguladıkları politikalarla kilit rol oynadığı düşünülen Gençlik ve Spor Bakanlığı (GSB)’na bağlı Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin çevresel duyarlılıklarının, çevresel davranış ve çevresel tutumlarına etkisi önerilen bir Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) ile incelenmiştir. Ayrıca birçok çalışmada cinsiyet değişkeninin çevresel duyarlılıkta sosyal rol ve kültürel etkilerden dolayı anlamlı bir farklılık yarattığı ve cinsiyet-çevre ilişkisinin zamana göre değişebileceği de belirtilmiştir (Iizuka, 2000; Stern v.d., 1993,322-348; Yılmaz ve Arslan, 2011,271-279). Bu sebeple çalışmada cinsiyet değişkeninin çevresel duyarlılığa, çevresel tutuma ve çevresel davranışlara etkisi de araştırılmıştır.

Literatür ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde çevre sorunları ile mücadelede gençlerin çevresel duyarlılıkları ülkelerin sosyokültürel yapılarına ve gelişmişlik düzeylerine göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Yapılan çalışmalar aynı zamanda çevresel duyarlılıkların araştırılması konusundaki farklı bakış açıları ile kilit noktalara da ışık tutmaktadır.

Kaiser ve Shimoda (1999), çalışmalarında ekolojik davranışların açıklayıcı değişkeni olarak ekolojik duyarlılıkların kullanılabilirliğini göstermişlerdir. YEM ile önerdikleri model ile bireylerin çevreye zarar verdikleri hareketlerden dolayı duydukları suçluluk hissinin çevresel duyarlılıklarındaki değişimin %44’ünü, bireylerdeki çevresel duyarlılığın ise çevresel davranışlarındaki değişimin %55’ ini açıkladığını belirtmişlerdir.

Çabuk ve Karacaoğlu (2003), çalışmalarında Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesinde öğrenim gören 1., 2., 3., ve 4.sınıf öğrencilerinin çevre duyarlılıklarına ilişkin görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmanın sonucunda; kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevre duyarlılıklarının daha yüksek olduğu, yaş gruplarına göre bir fark olmadığı, öğrenim gördükleri programa göre anlamlı bir farkın olduğu, öğrencilerin devam ettikleri sınıfa göre 4.sınıf öğrencilerinin alt sınıftaki öğrencilere göre çevre duyarlılıklarının daha fazla olduğu saptanmıştır.

Fraj ve Martinez (2007), çalışmalarında önerdikleri bir YEM ile çevresel tutumların ekolojik davranışın açıklayıcısı olduğunu göstermişlerdir. Modelde ekolojik davranış

duyusal, bilişsel ve kavramsal davranış boyutu olarak ele almışlardır. Çalışmanın örneklemini İspanya’da rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiş 573 kişi oluşturmuştur. Çalışmada çevresel tutumların ekolojik davranışlar üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermişlerdir.

Steg ve Vlek (2009), çalışmalarında çevresel davranışları etkileyen ana faktörleri incelemişlerdir. Bireylerin çevresel davranışları açıklanmak istendiğinde öncelikle çevresel tutumların incelenmesi gerektiğini belirtmiş ve çevresel tutumların değiştirildiğinde bunun davranışa da yansiyebileceğini belirtmişlerdir.

Yılmaz ve diğerleri (2011), yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin çevresel duyarlılıkları ve çevresel tutumlarının çevresel davranışlarına etkisini YEM ile incelemişlerdir. Geliştirdikleri modelde çevresel duyarlılığın çevresel tutumdaki değişimin %54’ ünü, çevresel tutumların ise çevresel davranıştaki değişimin %28’ ini açıkladığını belirtmişlerdir.

Hamarat ve diğerleri (2014), yaptıkları çalışmada çevresel bilinç, çevresel tehdit ve çevresel tutumun çevre odaklı davranış üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Çalışmalarının birinci bölümünde STK’larda yer alan sivil yurttaşların çevresel tehdit algılamaları ve çevresel bilinçlerinin çevre merkezli davranışlarına etkisini YEM ile araştırmışlardır. Çalışmada çevresel tehdit algılamasının çevresel bilinç değişiminin %39’unu açıkladığı ve çevre odaklı davranıştaki değişimin %56’sını çevresel tehdit algılaması ile çevresel bilincin birlikte açıkladığı görülmüştür. Yapısal modelde kullanılan tüm değişkenler arasında pozitif ilişkiler olduğu görülerek ölçekte yer alan tüm değişkenlerin çevre merkezli davranış olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde ise sivil yurttaşların çevresel tutumlarının ve çevresel bilinçlerinin çevre merkezli davranışlarına etkisi YEM ile araştırmışlardır. Sonuçlarda sivil yurttaşların çevresel bilinçlerinin, çevresel tutumlarını ve aynı zamanda çevresel davranışlarını da etkilediği belirlenmiştir.

Arı (2015) çalışmasında, üniversite öğrencilerinin çevresel düşünce ve çevresel davranışları arasındaki ilişkiyi, önerilen bir YEM ile incelemiştir. Çalışmada literatürden yararlanılarak oluşturulan “Çevresel Düşünce ve Davranış Tutum Ölçeği” olarak isimlendirilen veri toplama aracı kullanılmıştır. Çalışma sonucunda çevresel düşünce bağımsız gizil değişkeninin çevresel davranış bağımlı gizil değişkenini pozitif yönde etkilediği görülmüştür. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülterlere göre çevresel düşünce puan ortalamaları arasında ve cinsiyet ile anne öğrenim düzeylerine göre çevresel davranış puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Zareie ve Navimipour (2016), çalışmalarında bireylerin doğal çevre ile ilişkileri, çevresel davranışları ve çevresel bilgileri arasındaki bağlantıyı çevresel duyarlılık, çevresel tutum, çevresel değerler, kamuoyu bilgisi, çevre becerileri ve çevresel sorumluluk üzerine incelemişlerdir. E-öğrenme sisteminin çevresel davranış üzerindeki etkisini YEM ile araştırmışlardır. Analiz sonuçlarında e-öğrenme ile çevre bilgisi öğreniminin kişinin çevresel davranışları üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olduğunu göstermişlerdir.

Özellikle gelişmiş ülkelerde çevre ile ilgili alanlarda daha çok araştırma yapıldığı görülmektedir. Türkiye’de ise son yıllarda bu alanda yapılan yayın sayısında ve çalışmalarda artış gözlenirse de henüz yeterli sayıda çalışma yapılmadığı düşünülmektedir. Literatürdeki çalışmalar incelendiğinde ise genel kanı çevresel duyarlılık, çevresel bilinç ve çevresel tutumların çevresel davranışları etkilediğidir.

Çevresel duyarlılığın, tutum ve davranışların ülkelerin kültürlerine göre farklılaştığı göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye’deki araştırma sayısının arttırılması önemli bir ihtiyaçtır. Bu yönüyle çalışma, ülkemize özgü verileri ortaya koyması bakımından ve Türkiye genelinde tüm illerin Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencileri ile yürütülmüş olması bakımından daha önceki ilgili çalışmalardan konusu ve coğrafi kapsamı açısından ayrılmakta ve gelecek çalışmalara bir öncül olma özelliği taşımaktadır.

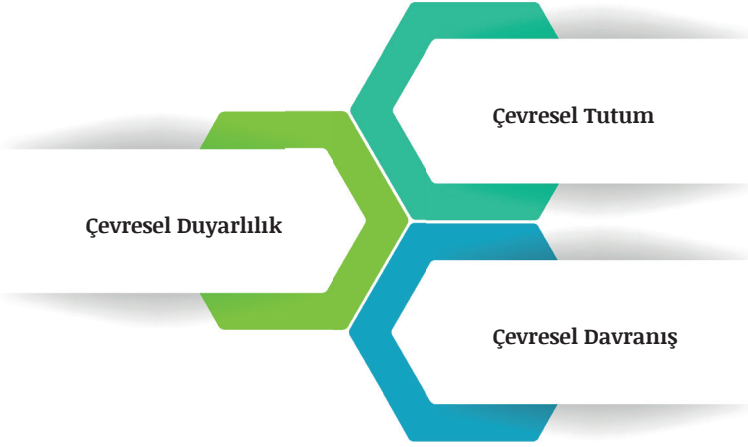
Yöntem

Çalışmanın bu kısmında araştırma modeli, hipotezler, veri toplama aracı ve çalışmanın analizinde kullanılan YEM’e değinilecektir.

Araştırma Modeli ve Hipotezler

Bu çalışmadaki araştırma modeli ve hipotezler Kaiser ve Shimoda (1999), Kaiser, Wölfling ve Fuhrer (2003), Kaiser ve Wilson (2000) çalışmaları ile Yılmaz v.d.,(2009), Yılmaz v.d., (2011) çalışmalarından yararlanılarak oluşturulmuştur. Çalışmada önerilen çevresel duyarlılık modeli Ajzen (1985, 1991, 2005) ve Ajzen ve Fishbein (1980)’in *Planlanmış Davranış Teorisi-PDT (Theory of Planned Behavior – TPB)*’ne dayanmaktadır. Ajzen ve Fishbein PDT’yi ayrıntılı olarak tanımlayarak, bireylerin davranışlarını sadece iradelerinin belirlemediğini diğer bazı faktörlerin de davranışların şekillenmesinde etkili olduğunu savunurlar. Çalışmada kullanılan modelde Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin çevresel davranışlarının açıklayıcısı olarak çevresel duyarlılıkları ve çevresel tutumları kullanılmıştır. Araştırma modeli Şekil-1’de verilmiştir.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Araştırma modeline ilişkin temel hipotezler aşağıda verildiği gibidir.

Hipotezler

H₁: Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin çevresel duyarlılıkları arttıkça çevresel tutumları artar.

H₂: Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin çevresel duyarlılıkları arttıkça çevresel davranışları artar.

H₃: Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin çevresel tutumları arttıkça çevresel davranışları artar.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini 2019 yılında GSB'ye bağlı 81 ilde bulunan Gençlik Merkezlerine üye 18-35 yaş arası 1.325.438 üniversite öğrencisinden oluşturmaktadır. Örneklem seçimi tabakalı örnekleme yöntemi kullanılarak illerdeki Gençlik Merkezine üye üniversite öğrencilerinin sayısı baz alınarak yapılmıştır.

Çalışmaya katılan gençlerin demografik yapısı incelenmiş ve Tablo 1'de verilmiştir. Katılımcılar cinsiyet bazında incelendiğinde kadınların daha fazla (%66) katılım gösterdiği görülmüştür. Katılımcıların %80'nin 18-22 yaş aralığında olduğu ve %78'nin Lisans öğrencisi olduğu dikkat çekmektedir. Çalışmaya katılan gençlerin yoğun olarak %41'i Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na Bağlı Yurtlarda ve % 32'si Aile ile birlikte ikamet etmeyi tercih ettiği görülmektedir. Gençlerin anne-baba öğrenim durumu incelendiğinde %46'sının annesi ilköğretim mezunu ve %33'ünün babasının ilköğretim mezunu olduğu tespit edilmiştir. Gençlere diğer ailelere göre ailenin gelir durumu nasıl ifade ettiği sorulduğunda ise %55'i aynı/benzer cevabını vermiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Gruplar	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	522	66,1
	Erkek	268	33,9
Yaş	18-22	635	80,4
	23-27	126	16
	28-35	29	3,6
Öğrenim Düzeyleri*	Önlisans	135	17,1
	Lisans	619	78,4
	Yüksek Lisans	36	4,6
Öğrenim Görülen Sınıf	Hazırlık	28	3,5
	1.sınıf	154	19,25
	2.sınıf	243	30
	3.sınıf	175	22
	4.sınıf	184	23,3
	Diğer (4+)	6	1
İkamet Edilen Yer	Aile ile birlikte	255	32,3
	Akrabalar ile birlikte	9	1,1
	Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na Bağlı Yurtlarda	320	40,5
	Özel Yurtta	92	11,6
	Arkadaş/Arkadaşlarla Birlikte	83	10,5
	Yalnız Yaşıyorum	20	2,5
	Diğer (Apart, Vakıf Yurdu, Orduevi)	11	1,5
Annenin Öğrenim Durumu	Okur yazar değil	100	12,7
	Okur yazar	43	5,4
	İlkokul	361	45,7
	Ortaokul	125	15,8
	Lise	114	14,4
	Önlisans	15	1,9
	Lisans	28	3,5
	Yüksek Lisans	3	0,4
	Doktora	1	0,1

Babanın Öğrenim Durumu	Okur yazar değil	22	2,8
	Okur yazar	21	2,7
	İlkokul	262	33,2
	Ortaokul	165	20,9
	Lise	181	22,9
	Önlisans	39	4,9
	Lisans	85	10,8
	Yüksek Lisans	9	1,1
	Doktora	6	0,8
Çevrenizdeki Diğer Ailelere Göre Ailenizin Gelir Durumu	Daha Kötü	15	1,9
	Kötü	111	14,1
	Aynı/Benzer	436	55,2
	İyi	207	26,2
	Daha İyi	21	2,7

Çalışmaya katılan gençlerin “düzenli olarak katılım sağlanan sivil toplum kuruluşu, vakıf, dernek vs. olma durumu” sorulduğunda %62’sinin evet dediği dikkat çekmektedir. Gençlerin %33’ü 3 aydan az bir zaman önce gençlik merkezine üye olduğu görülürken, %58’i haftada en az bir kez ziyaret etmektedir. Gençlerin %59’u en çok gönüllülük faaliyetlerine katıldığını belirtmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Gençlik Merkezine Üyeliklerine İlişkin Demografik Bilgileri

Değişken	Gruplar	Frekans (f)	Yüzde (%)
Düzenli Olarak Katılım Sağlanan Sivil Toplum Kuruluşu, Vakıf, Dernek vs. Olma Durumu	Evet	486	61,5
	Hayır	304	38,5
Gençlik Merkezine Üye Olma Süresi	3 aydan az	258	32,7
	4-12 ay	101	12,8
	1-2 yıl	165	20,9
	2-4 yıl	153	19,4
	4 yıl ve üzeri	113	14,3
Gençlik Merkezini Ziyaret Etme Sıklığı	Her gün	77	9,7
	Haftada bir	76	9,6
	Haftada birkaç kez	225	28,5

	Ayda birkaç kez	196	24,8
	Yılda birkaç kez	216	27,3
	Akademi Faaliyetleri (Değerler Atölyesi, Dini İlimler Atölyesi, Kişisel Gelişim Atölyesi vb.)	92	11,6
Gençlik Merkezinde En Çok Katılım Sağlanan Faaliyetler	Sanatsal Faaliyetler (Tiyatro, müzik, sinema, fotoğrafçılık, el sanatları, resim, karikatür ve mizah vb.)	121	15,3
	Gönüllülük Faaliyetleri	465	58,9
	Sportif Faaliyetler	88	11,1
	Diğer Faaliyetler	24	3,1

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan veri toplama aracı Chan (1999), Kaiser v.d. (1999), Fraj ve Martinez (2007), Steg ve Vlek (2009), Tilikidou ve Delistavrou (2008), Yılmaz v.d.(2009), Uzun ve Sağlam (2007), Yılmaz v.d., 2011 çalışmalarından yararlanılarak oluşturulan duyarlılık, tutum ve davranış ifadeleri ile araştırmacı tarafından oluşturulan demografik bilgi formunu içermektedir. Veri toplama aracında üç bölümden oluşan toplamda 34 soru yer almaktadır. Birinci bölümde gençlerin çevresel duyarlılığına ilişkin ifadeler, ikinci bölümde çevresel tutum ve davranışlarına ilişkin ifadeler, üçüncü bölümde ise demografik sorular ile birlikte Gençlik Merkezlerine ilişkin sorular yer almaktadır. Ankette çevresel duyarlılık ve çevresel tutuma ilişkin sorular “1: Kesinlikle Katılmıyorum, 2:Katılmıyorum, 3:Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4:Katılıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum” , ve Çevresel Davranışa ilişkin sorular “1: Hiç, 2: Nadiren, 3: Bazen, 4:Çoğunlukla, 5: Her Zaman” şeklinde 5’li likert tipindedir.

Çalışmaya ilişkin pilot araştırma Ekim 2019’da Ankara ilinde olan 113 üniversite öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Ölçeğe verilen yanıtların tutarlılığını ölçmek için Cronbach Alpha (α) değeri hesaplanmıştır. Çalışmada kullanılan ifadelerin genel güvenilirlik katsayısı olan Cronbach Alpha değeri 0,851 olarak hesaplanmıştır. İfadelerin iç tutarlılığı sağladığı düşünüldükçe nihai çalışma için kullanılmasına karar verilmiştir.

Veri toplama aracı olan anket formu online olarak oluşturulmuştur. Tüm illerdeki Gençlik Merkezlerinde görev yapan gençlik liderleri aracılığı ile anket formunun linki, katılmak isteyen gönüllü gençlere kısa mesaj yolu ile iletilmiştir. Gençlik Merkezlerine üye 18-35 yaş aralığındaki üniversite öğrencilerinden oluşan gönüllüler Ekim 2019’da online olarak yayında olan ankete katılım sağlamıştır.

Yapısal Eşitlik Modeli

Günümüzde açıklayıcı yaklaşımlar yerine nedensel ilişkiler üzerine yapılan çalışmalara ilgi artmıştır. Çünkü pazarlamadan, stratejiye, davranış bilimlerinden sağlık bilimlerine kadar neredeyse her alanda nedensel ilişkileri açıklayabilmek, araştırılan modellerdeki gizil yapıları çözümlenmek, geleceğe dair atılacak adımlarda oldukça önemlidir (Erkan, 2019:1). Bu nedenle gizil değişkenler (gizli/saklı/gözlenemeyen/örtük) birçok bilimsel araştırma alanında daha önemli bir yere sahip olmuştur.

YEM, regresyon, path (yol) analizi ve doğrulayıcı faktör analizini (DFA) içeren çok değişkenli bir istatistiksel yöntemdir. YEM'in temel özelliği, teoriye dayalı olması ve gizil değişkenler arasında nedensellik yapısının var olduğunu kabul etmesidir. YEM'i diğer analizlerden ayıran en önemli özelliği de ölçüm hatalarını dikkate almasıdır.

Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde üç alt boyut (CD: Çevresel Duyarlılık, CT: Çevresel Tutum, CDav: Çevresel Davranış) ve toplam 19 maddeden oluşan çevresel duyarlılığa ilişkin faktör yapısı LISREL 9.1 (Scientific Software International) programı kullanılarak Doğrulayıcı Faktör Analizi ile test edilmiştir. Beşli likert ölçeğinde, toplanan verilerin normal dağılım göstermemesi nedeniyle (Mardia X^2 Değeri: 6226,479; $p < 0,001$) parametre tahmin yöntemlerinden Tartısız En Küçük Kareler (Unweighted Least Squares-ULS) tahmin yöntemi kullanılmıştır. DFA sonucunda CD gizil değişkenindeki CD6 (Dünyada insanların hiçbir zaman kirletmeyeceği kadar çok su vardır.) gözlenen değişkeni ile CT gizil değişkenindeki CT1 (Ağaçlandırma çalışmalarına katılmaktan hoşlanmıyorum.) gözlenen değişkenin ilgili yapıları açıklamada anlamsız bulunduğu için modelden çıkarılmıştır. 17 madde üzerinden değerlendirilen ölçeğin ölçüm modeline ilişkin model uyum ölçütleri $X^2/sd:3,42$, GFI:0,90 AGFI:0,95 CFI:0,90 IFI:0,90 olarak elde edilmiştir. Bu değerler kabul edilebilir uyum ölçütleri değerlerine ($3 \leq X^2/sd \leq 5$, $0,90 \leq GFI \leq 0,95$, $0,90 \leq AGFI \leq 1,00$ GFI'ya yakın, $0,90 \leq CFI \leq 0,97$, $0,90 \leq CFI \leq 0,97$, Schermelleh-Engel vd., 2003) göre karşılaştırıldığında model uyumunun yeterli düzeyde olduğu görülmektedir. Önerilen araştırma modelinde Çevresel Duyarlılık, Çevresel Tutum ve Çevresel Davranış gizil yapılarının yeterli düzeyde ölçüldüğünü göstermektedir. Bu yapılar arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla önerilen modelin testine geçilmiştir.

Yapısal ilişkilerinde bulunduğu araştırma modeline ilişkin uyum ölçütleri, IFI 0,90, CFI 0,90, GFI 0,97, AGFI 0,95, $X^2/sd:3,42$ olarak hesaplanmıştır. Verilen uyum ölçütlerine göre modelin kabul edilebilir sınırlar içinde ($3 \leq X^2/sd \leq 5$, $0,90 \leq GFI \leq 0,95$, $0,90 \leq AGFI \leq 1,00$ GFI'ya yakın, $0,90 \leq CFI \leq 0,97$, $0,90 \leq CFI \leq 0,97$) olduğu söylenebilir. Araştırma modelindeki parametrelerin anlamlılığı için yapısal modelde yer alan gizil değişkenlerin parametre tahmin değerlerine ait path diyagramları Şekil 2'de, hipotez testi sonuçları ve modele ait yapısal denklemler Tablo 4'de verilmiştir.

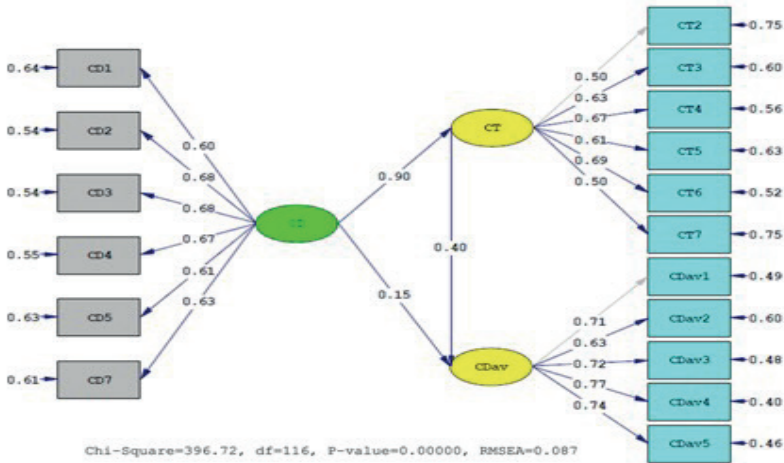
Tablo 3: Araştırma Modeli İçin YEM Sonuçları

Faktörler/Maddeler	Standart Yükler	t Değerleri	Standart Hata	R ²
Faktör CD: Çevresel Duyarlılık (Cronbach Alfa=0,69)				
CD1: Çevreye zarar veren birini çekinmeden uyarırım.	0,60	15,8	0,64	0,36
CD2:Okulumuzda çevre temizliği ile ilgili bir faaliyet düzenlenirse gönüllü katılmak isterim.	0,68	18,45	0,54	0,46
CD3:Yaşanılabilir bir çevre için gerekirse uzun süre gönüllü çalışabilirim.	0,68	19,50	0,54	0,46
CD4:Çevre kirliliğinin dünyayı yaşanılmaz bir ortama sürükleyeceğinden korkuyorum.	0,67	6,96	0,55	0,45
CD5: Yerkürenin giderek ısınması gelecekte facialara sebep olabilir.	0,67	6,96	0,55	0,45
CD7: Doğal kaynakların hızla tüketilmesi geleceğimiz için önemli bir sorundur.	0,63	4,98	0,61	0,39
Faktör CT: Çevresel Tutum (Cronbach Alfa=0,76)				
CT2: Çevreyi kirletenlere tepki gösterilmemesi beni üzer.	0,50	5,29	0,75	0,25
CT3: Alışveriş yaparken çevreye zararlı ürünleri almak istemem.	0,63	9,30	0,60	0,40
CT4: Bitki yetiştirenleri takdir ediyorum.	0,67	6,24	0,56	0,44
CT5:Herkesin doğadaki güzellikleri fark etmesi gerektiğine inanıyorum.	0,61	5,60	0,63	0,37
CT6:Çevre için tutumlu olmak gerektiğine inanıyorum.	0,69	7,36	0,52	0,48
CT7:Su tasarrufu için dişlerimi fırçalarken lavaboya boşa akan suyu kapatırım.	0,50	5,32	0,75	0,25
Faktör CDAV= Çevresel Davranış (Cronbach Alfa=0,84) Aşağıdaki davranış biçimlerini gerçekleştirme sıklıklarınızı belirtiniz.				

CDav1: Tv ve radyolarda çıkan çevre ile ilgili programları izliyorum.	0,71	18,02	0,49	0,51
CDav2:Çevre ile ilgili gelişmeleri günlük gazetelerden takip ediyorum.	0,63	14,28	0,60	0,40
CDav3: Çevre ile ilgili konuları işleyen belgeselleri izliyorum.	0,72	18,60	0,48	0,52
CDav4: Ders kitapları dışında çevre ile ilgili dergi ve kitapları okuyorum.	0,77	17,39	0,40	0,60
CDav5:Çevre konusundaki bilgilerimi arkadaşlarımla paylaşıyorum.	0,74	17,85	0,46	0,54

*p<0,01

Şekil 2: Yapısal Modelin Standartlaştırılmış Parametre Tahmin Değerleri Path

Tablo 4: Hipotezler ve Test Sonuçları

Hipotezler	Standartlaştırılmış Parametre Tahmin Değerleri	t Değerleri	Sonuçlar
H ₁ : Çevresel Duyarlılık→Çevresel Tutum	0.90	9.56*	Desteklendi
H ₂ : Çevresel Duyarlılık→Çevresel Davranış	0.15	0.88 ^{AD}	<i>Desteklenmedi</i>
H ₃ : Çevresel Tutum→Çevresel Davranış	0.40	2.09**	Desteklendi
Yapısal Eşitlikler			
CT=0.90*CD		(R ² =0.80)	
CDav=0.40*CT+0.15*CD		(R ² =0.30)	
**p<0.05, *p<0,01, AD: Anlamlı Değil			

Yapısal eşitlikler, hipotezlere ilişkin sonuçlar ve standartlaştırılmış parametre tahmin değerleri Tablo 3'te verilmiştir. Tablo 3'e bakarak araştırma modeli incelendiğinde CDav'daki değişimin %30'u, CT ve CD yardımıyla açıklanmıştır (R²=0,30). Benzer şekilde incelendiğinde ise CD, CT'nin %80'ini açıklamıştır (R²=0,80). “Çevresel duyarlılık (CD)” faktöründeki bir birimlik artışın “çevresel tutum (CT)” da 0,90 birimlik ve “çevresel tutum (CT)” faktöründeki bir birimlik artışın “çevresel davranış (CDav)” de 0,40 birimlik artışa sebep olacağı söylenebilir. Ayrıca “çevresel duyarlılık (CD)” → “çevresel davranış” ilişkisi istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığından H2 hipotezi desteklenmemiştir.

“Çevresel davranışa” ilişkin yapısal eşitlik modeline ait R2 değeri 0,30'dur. Bu R² değeri ele alınan faktörün “çevresel davranış” taki değişimin %30' unu açıkladığını ve değişimin %70' nin ise modelde yer almayan faktörlerle açıklanabileceğini göstermektedir. “Çevresel tutuma” ilişkin R² değeri ise 0,80'dir. Yani bu değer, “çevresel tutum” daki değişimin %80'ninin model tarafından açıkladığını, %20' sinin ise modelde yer almayan faktörlerle açıklanabileceğini göstermektedir.

Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin çevresel duyarlılıklarının ve çevresel tutumlarının artmasının, çevresel davranışlarının üzerinde arttırıcı etki gösterdiği söylenebilir. Tablo 3 dikkate alındığında “CD” deki bir birimlik artışın “CT” de 0,90 birimlik artışa ve “CT” deki bir birimlik artışın ise “CD” de 0,40 birimlik artışa sebep olabileceği söylenebilir.

Tablo 5: Gençlik Merkezlerine Üye Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Tutum ve Çevresel Davranışları İle Cinsiyet Değişkenine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	Sayı (N)	Sıra Ortalaması	U Değeri	P Değeri
Çevresel Duyarlılık	Kadın	522	412,86	60887,5	0,003*
	Erkek	268	361,69		
Çevresel Tutum	Kadın	522	410,15	62300,0	0,010 *
	Erkek	268	366,96		
Çevresel Davranış	Kadın	522	398,87	68191,0	0,562
	Erkek	268	388,94		

Gençlik merkezine üye üniversite öğrencilerinin çevresel duyarlılık, çevresel tutum ve çevresel davranışlarının cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde Tablo 5'e göre; çevresel duyarlılık alt boyutunda Mann-Whitney U test istatistiği değeri 60888 ve p değeri 0,003 olarak elde edilmiştir. (($p=0,003 \leq \alpha=0,05$)) Çevresel tutum alt boyutunda Mann-Whitney U test istatistiği değeri 62300 ve p değeri 0,010 olarak elde edilmiştir. (($p=0,010 \leq \alpha=0,05$)) Bu değerlere göre Gençlik Merkezlerine üye kadın üniversite öğrencileri ile erkek üniversite öğrencilerin çevresel duyarlılıkları ve çevresel tutum boyutlarında aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu; kadınların erkeklere göre çevresel duyarlılık ve çevresel tutumlarının daha yüksek olduğu söylenebilir. Çevresel davranış alt boyutunda Mann-Whitney U test istatistiği değeri 68191 ve p değeri 0,562 olarak elde edilmiştir. $p=0,562 \geq \alpha=0,05$ olduğundan dolayı cinsiyet değişkenine göre Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinden kadın öğrenciler ile erkek öğrencilerin çevresel davranışları arasında istatistiksel anlamlı bir farklılık olmadığı söylenebilir.

Tartışma

Bu çalışmada gençlerin çevresel duyarlılığı, çevre duyarlılığına etki ettiği düşünülen çevresel tutum ve çevresel davranış alt boyutları ile modellenerek çok yönlü olarak incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre bu çalışma ile birlikte gençlerde çevresel davranışlarının artırılması, çevre sorunlarına çözüm önerileri geliştirilmesi ve çevre alanında gençlere yönelik uygulanan/uygulanacak politikalara katkı sağlanması amaçlanmıştır. Bu amaçla literatürden yararlanılarak oluşturulan anket formu Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerine uygulanmıştır. Diğer çalışmalara kıyasla tüm illeri kapsayan tabakalı örnekleme yöntemi ile evreni güçlü bir şekilde temsil ettiği düşünülen örnekleme grubu ile çalışılmıştır. Önerilen araştırma modelinin analizi, çok değişkenli güçlü bir istatistiksel yöntem olan ve son yıllarda özellikle psikoloji ve davranış bilimlerinde araştırmacılar tarafından kullanımı hızla artan YEM ile gerçekleştirilmiştir.

YEM sayesinde Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin çevresel duyarlılık, çevresel tutum ve çevresel davranış düzeylerinin hem doğrudan hem de dolaylı etkileşimleri belirlenmiştir. Ek olarak çalışmanın odak noktası olmamakla birlikte çevresel duyarlılığa etkisi önemli görüldüğünden cinsiyet değişkeni de incelenerek Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir.

Çalışmaya katılan Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin genel olarak çevresel tutumlarının ($\bar{X}=4,15$) ve çevresel duyarlılıklarının ($\bar{X}=4,04$) yüksek olduğu fakat çevresel davranışlarının ($\bar{X}=3,17$) orta düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Geçmişten günümüze demografik özelliklere göre yapılan çalışmalarda cinsiyet değişkeninin çevresel duyarlılıkta anlamlı bir farklılık oluşturduğu belirtilmiştir. Genel olarak çalışma bulgularında kadınların erkeklere göre çevre konusunda daha duyarlı olduğu ancak sosyal rol ve kültürel farklılık faktörlerinden etkilendiği için zamanla bu durumun değişmesi/değişebileceği beklendiği vurgulanmıştır. (Van Liere & Dunlap, 1981; Stern et al., 1993; Iizuka, 2016). Bu kapsamda çalışmada Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin cinsiyet durumuna göre çevresel duyarlılık ve çevresel tutum boyutunda kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha duyarlı olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar Çabuk (2003), Demirel (2009), Fernández v.d.(2007), Tilikidou ve Delistavrou (2008), Yılmaz v.d. (2011) çalışmalarındaki sonuçlarla örtüşmektedir. Çalışmada cinsiyet değişkeni çevresel davranış boyutunda incelendiğinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Şahin ve Doğu (2018) ve Günindi (2010) çalışmalarında erkeklerin daha yüksek çevre duyarlılığına sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Farklı şekilde Akçay ve Pekelin (2017) ile Gökdayı ve Demirel (2018) çalışmalarında cinsiyet değişkenine göre çevre bilinci ve çevresel duyarlılıklar arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermişlerdir.

Çalışmada YEM ile yapılan analiz sonuçlarında çevresel davranışların çevresel duyarlılık aracılığı ile etkilendiği görülmüştür. Bu bulgunun farklı ülkelerde yapılan çalışmalarda elde edilen bulgularla örtüştüğü görülmüştür (Kaiser ve Shimoda, 1999; Dono v.d., 2010).

“Çevresel duyarlılık (CD)” faktöründeki bir birimlik artışın “çevresel tutum (CT)” da 0,90 birimlik, “çevresel tutum (CT)” faktöründeki bir birimlik artışın “çevresel davranış (CDAV)” de 0,40 birimlik artışa sebep olduğu görülmüştür. Ancak çevresel duyarlılık ile çevresel davranış arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Çalışmanın üniversite öğrencileri ile yapıldığı dikkate alındığında bulguların Kaiser ve Wilson (2000), Yılmaz v.d. (2009), Yılmaz v.d.(2011)'in çalışmalarıyla benzerlik gösterdiği ve çalışmada bir diğer bulgu olan çevresel tutum ile çevresel davranış arasındaki anlamlı ilişkinin Fraj ve Martinez (2007), Steg ve Vlek (2009), Yılmaz v.d.(2011), Dono v.d. (2010) çalışmalarındaki bulgularla da benzerlik gösterdiği görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

YEM standartlaştırılmış değerleri farklı bir açıdan incelendiğinde ise daha önce yapılan çalışmaların sonuçları ile paralellik gösterdiği görülmektedir. Buna rağmen bu çalışmada çevresel duyarlılıkların yüksek oranda çevresel tutuma dönüştüğü söylenebilir ($CD \rightarrow CT=0,90$). Bu durumun ortaya çıkmasında Gençlik Merkezlerinde sıklıkla gerçekleştirilen gönüllülük faaliyetleri ve çevreye yönelik düzenlenen etkinlikler neden gösterilebilir. Ayrıca bu faaliyetler Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin çevresel duyarlılıklarını tutuma dönüştürme refleksi kazandırmış olması olabilir.

Çevreye duyarlı bir gençliğin yetişmesinde en önemli görev başta aileler olmak üzere, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına, eğitim kurumlarına, üniversitelere ve sivil toplum kuruluşlarına düşmektedir. Bu sebeple bu çalışmada Gençlik ve Spor Bakanlığı'na (GSB) bağlı Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerine odaklanılmıştır. Çünkü üniversite öğrencileri öğrenme süreçleri üzerinde belirli bir önbilgiye sahiptir. Ayrıca araştırma, inceleme ve öğrenme metotlarını kullanabilmeleri, bilginin üretilmesi aşamasına katılabilmeleri, toplumsal yapıların fikir temsilcileri ve gelecekteki emanetçileri olmaları gibi özellikleri dolayısıyla diğer gençlik gruplarından ayrılmaktadırlar (Savcı,1965:830; Parlak,1996:26). Dolayısıyla çalışma Gençlik Merkezlerine üye üniversite öğrencilerinin çevresel duyarlılıklarını etkileyen değişkenlerin belirlenmesi ve çevre sorunları ile mücadelede daha aktif rol almaları için gerekli girişimlerin yapılabilmesi açısından önemlidir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, bölgesel bazda sosyodemografik özelliklere göre gençlerin çevresel duyarlılıkları ve çevresel davranışları incelenerek karşılaştırılabilir ve bölgelere göre farklı çözüm önerileri geliştirilebilir. Çevresel kaygı ve çevresel bilgi gibi değişkenlere yönelik araştırmalar da yapılabilir.

Copyright © 2021 Republic of Turkey Ministry of Youth and Sports

<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>

Journal of Youth Research • August 2021 • 9(24) • 65-70

ISSN 2147-8473

Received | 23 Sep 2020

Accepted | 08 Jun 2021

ANALYSIS / RESEARCH

EXTENDED ABSTRACT

An Investigation Into The Environmental Sensitivity Of Young People: A Study On University Students Who Are Members Of Youth Centers

*Gizem Erkan**
*Murat Doğan**

Extended Abstract

Young people have more power and potential at both the global and local level today than did previous generations. However, studies have found that although many young people are interested in global environmental problems, they are unable to transform this interest into environmental behavior or action because of desperation (Bentley et al., 2008; Fleer et al., 2002; Hicks, 1996; Mellor et al., 1999; Tucci et al., 1999; Tucci et al., 2007). Therefore, the present study has endeavored to examine the environmental sensitivity of young people. In addition, many studies have found that significant differences in environmental sensitivity exist by gender as a result of social roles and cultural effects, and that the gender–environment relationship may change over time (Iizuka, 2000; Stern et al., 1993; Yılmaz and Arslan, 2011). Accordingly, the correlation between gender and environmental sensitivity, environmental attitude, and environmental behavior was also investigated in the study.

Methodology

The research model and hypotheses in this study were formed using the studies of Kaiser and Shimoda (1999), Kaiser, Wölfling, and Fuhrer (2003), Kaiser and Wilson (2000), Yılmaz et al. (2009), and Yılmaz et al. (2011). The environmental sensitivities and environmental attitudes of university-level members of Youth Centers were used to explain environmental

* Deputy Expert of Youth and Sports, Republic of Turkey Minister of Youth and Sports, General Directorate of Youth Services, gizem.erkana@gsb.gov.tr, ORCID: 0000-0002-1494-9589

** Dr. Asst. Prof., Manisa Celal Bayar University, The Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Econometrics, Manisa/Turkey, murat.dogan@cbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8932-9587

behaviors in the model.. Hypotheses were formulated, and the research model employed is given in Figure 1.

Participants

The population of the study consisted of 1,325,438 university students aged 18–35 who were members of MYS-affiliated Youth Centers in Turkey’s 81 provinces in 2019. The selection of the sample was performed using the stratified sampling method based on the number of university students who were members of the Youth Center in the provinces.

Data Collection Tools

We used surveys to collect data for the study. Said survey consisted of statements pertaining to sensitivity, attitude, and behavior formed from the studies of Chan (1999), Kaiser et al. (1999), Fraj and Martinez (2007), Steg and Vlek (2009), Tilikidou and Delistavrou (2008), Yılmaz et al. (2009), Uzun and Sağlam (2007), and Yılmaz et al. and a demographic information form created by the researcher. The data collection tool contains a total of 34 questions and consists of three parts. The first part contains statements about the environmental sensitivity of young people, the second part about their environmental attitudes and behaviors, and the third part questions about the Youth Centers and demographics.

Statistical Analysis

Interest in studies on causal relationships instead of explanatory approaches has witnessed a recent increase. This is because great importance is given to being able to explain causal relationships in nearly every field and to analyzing latent structures in researched models (Erkan, 2019: 1). Accordingly, we conducted SEM analysis in the study.

Findings

The 19-item factor structure of the study related to environmental sensitivity was tested using a CFA by LISREL 9.1 (Scientific Software International). In the proposed research model, environmental sensitivity, environmental attitude and environmental behavior showed that latent structures were measured sufficiently. The proposed model was test to determine the relationships between these structures.

The fit criteria for the research model with which it is structurally related were calculated. The model is within acceptable limits according to the given fit criteria. With regard to the significance of the parameters in the research model, Figure 2 gives the path diagrams of the parameter estimation values of the latent variables in the structural model whereas Table 2 gives the results of the hypothesis test and the structural equations of the model. Structural equations, results related to the hypotheses and standardized parameter estimation values are given in Table 3. When the research model is examined by looking at Table 3, it is seen that hypotheses H1 and H3 were statistically supported whereas hypothesis H2 was not.

Participants' environmental sensitivities, environmental attitudes and environmental behaviors examined with the help of Mann-Whitney U test according by gender; the results of which are given in Table 4. These results demonstrate a statistically significant difference between female and male participants in terms of environmental sensitivity and environmental attitude and that the female participants are more environmentally aware and have more charitable attitudes toward the environment. Moreover, no statistically significant difference was found in participants' behaviors toward the environment by gender.

Results and Recommendations

In this study, we observed female students to be more sensitive toward the environment than their male counterparts and had more charitable attitudes toward the environment. These results coincide with those of Çabuk (2003), Demirel (2009), Fernández et al. (2007), Tilikidou and Delistavrou (2008), and Yılmaz et al. (2011). We found no significant difference when the relationship between gender and environmental behaviors were examined. Şahin and Doğu (2018) and Günindi (2010) found that men were more environmentally aware whereas Akçay and Pekelin (2017) and Gökdayı and Demirel (2018) indicated there to be no significant difference between environmental awareness and environmental sensitivity by gender.

The results of the SEM analysis revealed that environmental behaviors were affected by environmental sensitivity. This finding coincides with findings obtained in studies conducted in different countries (Kaiser & Shimoda, 1999; Dono et al., 2010).

We observed that a one-unit increase in environmental sensitivity (ES) caused an increase of 0.90 units in environmental attitude (EA) and that a one-unit increase in EA caused a 0.40 unit increase in environmental behavior (EB). However, no significant relationship was found between environmental sensitivity and environmental behavior. Considering that the study was conducted with university students, the findings were similar to the findings of the studies by Kaiser and Wilson (2000), Yılmaz et al. (2009), and Yılmaz et al. (2010). Another finding, namely the presence of a significant relationship between environmental attitude and environmental behavior, was found to be similar to the findings of Fraj and Martinez (2007), Steg and Vlek (2009), Yılmaz et al. (2011), and Dono et al. (2010)

It is important to determine which variables affect the environmental sensitivity of university-level members of Youth Centers in order to pioneer initiatives seeking to combat environmental problems. In future studies, the environmental sensitivity and behaviors of young people can be compared by socio-demographic characteristics on a regional basis, and different solutions can be developed based on regions. Studies can also be conducted on such variables as environmental concerns and information.

Kaynakça/References

- Ajzen, I. (1985). From intentions to actions: A theory of planned behavior. In Action control. Springer, Berlin, Heidelberg. 11-39.
- Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational behavior and human decision processes*, 50(2), 179-211.
- Ajzen, I. (2005). *Attitudes, Personality, and Behavior*. New York: Open University Press.
- Ajzen, I., Fishbein, M., & Heilbroner, R. L. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior (Vol. 278)*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-hall.
- Akçay, S., & Pekel, F. O. (2017). Öğretmen adaylarının çevre bilinci ve çevresel duyarlılıklarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elementary Education Online*, 16(3).
- Arı, E. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Düşünce ve Davranışlarının Yapısal Eşitlik Modeli ile Araştırılması. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 167-181.
- Bentley, M., Fien, J., & Neil, C. (2004). *Sustainable consumption: Young Australians as agents of change*. Canberra: Department of Family and Community Services.
- Chan, R. Y. (1999). Environmental attitudes and behavior of consumers in China: survey findings and implications. *Journal of international consumer marketing*, 11(4), 25-52.
- Cheng, J. C. H., & Monroe, M. C. (2012). Connection to nature: Children's affective attitude toward nature. *Environment and Behavior*, 44(1), 31-49.
- Çabuk, B. (2003). Üniversiteli öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1), 189-198.
- Demirel, M. (2009). *Rekreasyonel Etkinliklere Katılım ve Çevresel Duyarlılık*. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Doktora Tezi, Ankara.
- Dono, J., Webb, J., & Richardson, B. (2010). The relationship between environmental activism, pro-environmental behaviour and social identity. *Journal of environmental psychology*, 30(2), 178-186.
- Erkan, G. (2019). *Klasik ve Bayesci Yapısal Eşitlik Modellerinde Parametre Tahminlerinin Karşılaştırılması: Sıralı Kategorik Verilerle Bir Uygulama*. Ankara
- Fernández-Manzanal, R., Rodríguez-Barreiro, L., & Carrasquer, J. (2007). Evaluation of environmental attitudes: Analysis and results of a scale applied to university students. *Science Education*, 91(6), 988-1009.
- Fleer, M., & Williams-Kennedy, D. (2002). *Building bridges: Literacy development in young Indigenous children*. Canberra: Australian Early Childhood Association.
- Fraj, E., & Martinez, E. (2007). Ecological consumer behaviour: an empirical analysis. *International journal of consumer studies*, 31(1), 26-33.
- Goralnik, L., Millenbah, K. F., Nelson, M. P., & Thorp, L. (2012). An environmental pedagogy of care: Emotion, relationships, and experience in higher education ethics learning. *Journal of Experiential Education*, 35(3), 412-428.
- Gökdayı, F., & Demirel, M. (2018). Bir Boş Zaman Etkinliği Olarak Doğa Sporları Aktivitelerine Katılan Bireylerin Çevresel Farkındalık Düzeylerinin İncelenmesi. *Uluslararası Dağcılık ve Tırmanış Dergisi*, 1(1), 45-53.
- Günindi, Y. (2010). *Okul öncesi öğretmenlerinin çevre dostu davranışlarının araştırılması*. Tübbav Bilim Dergisi, 3(3).

- Hamarat, B., Gümüş, O. G. E. D. M., & Tufan, E. (2014). Çevresel Tehdit, Çevresel Bilinç ve Çevresel Tutum Çevre Odaklı Davranışı Etkiler Mi? Çanakkale Sivil Toplum Kuruluşları Örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 26-56.
- Hicks, D. (1996). A lesson for the future: Young people's hopes and fears for tomorrow. *Futures*, 28(1), 1-13.
- Iizuka, M. (2016). *Role of environmental awareness in achieving sustainable development*.
- Kaiser, F. G., Ranney, M., Hartig, T., & Bowler, P. A. (1999). Ecological behavior, environmental attitude, and feelings of responsibility for the environment. *European psychologist*, 4(2), 59.
- Kaiser, F. G., & Shimoda, T. A. (1999). Responsibility as a predictor of ecological behaviour. *Journal of Environmental Psychology*, 19(3), 243-253.
- Kaiser, F. G., & Wilson, M. (2000). Assessing People's General Ecological Behavior: A Cross-Cultural Measure 1. *Journal of applied social psychology*, 30(5), 952-978.
- Kaiser, F. G., & Fuhrer, U. (2003). Ecological behavior's dependency on different forms of knowledge. *Applied psychology*, 52(4), 598-613.
- Kopnina, H. (2013). Evaluating education for sustainable development (ESD): Using ecocentric and anthropocentric attitudes toward the sustainable development (EAATSD) scale. *Environment, Development and Sustainability*, 15(3), 607-623.
- Kudryavtsev, A., Krasny, M. E., & Stedman, R. C. (2012). The impact of environmental education on sense of place among urban youth. *Ecosphere*, 3(4), 1-15.
- Mellor-Clark, J., Barkham, M., Connell, J., & Evans, C. (1999). Practice-based evidence and standardized evaluation: Informing the design of the CORE system. *The European Journal of Psychotherapy, Counselling & Health*, 2(3), 357-374.
- Ojala, M., & Lidskog, R. (2011). What lies beneath the surface? A case study of citizens' moral reasoning with regard to biodiversity. *Environmental Values*, 20(2), 217-237.
- Parlak, İ. (1999). *Türkiye'de Gençlik ve Siyaset: HÜ Beytepe Kampüsü Örneği*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Savcı, B. (1965). Gençliğin Siyasal Hayata Hazırlanması. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 20(02).
- Schermelleh-Engel, K., Mossbrugger, H., & Müller, H. (2003). "Evaluating The Fit of Structural Equation Models: Test of Significance and Descriptive Goodness-of-Fit Measures". *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Steg, L., & Vlek, C. (2009). Encouraging pro-environmental behaviour: An integrative review and research agenda. *Journal of environmental psychology*, 29(3), 309-317.
- Stern, P. C., Dietz, T., & Kalof, L. (1993). Value orientations, gender, and environmental concern. *Environment and behavior*, 25(5), 322-348.
- Şahin, H. G., & Doğu, S. (2018). Okul öncesi öğretmen adaylarının çevre sorunlarına ilişkin tutum ve davranışlarının incelenmesi. *Elementary Education Online*, 17(3), 1402-1416.
- Tahiroğlu, M., Yıldırım, T., & Çetin, T. (2010). Değer eğitimi yöntemlerine uygun geliştirilen çevre eğitimi etkinliğinin, ilköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin çevreye ilişkin tutumlarına etkisi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 231-248.
- Tilikidou, I., & Delistavrou, A. (2008). Types and influential factors of consumers' non-purchasing ecological behaviors. *Business Strategy and the Environment*, 17(1), 61-76.
- Tsevreni, I. (2011). Towards an environmental education without scientific knowledge: an attempt to create an action model based on children's experiences, emotions and perceptions about their environment. *Environmental Education Research*, 17(1), 53-67.

- Tucci, J., Mitchell, J., & Goddard, C. (2007). *Children's fears, hopes and heroes*. Melbourne: Australian Childhood Foundation, June.
- Uzun, N., & Sağlam, N. (2007). Ortaöğretim Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Bilgi ve Tutumlarına "Çevre ve İnsan" Dersi ile. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(33), 210-218.
- Van Liere, K. D., & Dunlap, R. E. (1981). Environmental concern: Does it make a difference how it's measured?. *Environment and behavior*, 13(6), 651-676.
- Yılmaz, V., Çelik, H. E., & Yağız, C. (2009). Çevresel duyarlılık ve çevresel davranışın ekolojik ürün satın alma davranışına etkilerinin yapısal eşitlik modeliyle araştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 1-14.
- Yılmaz, V., & Arslan, M. S. T. (2011). Üniversite öğrencilerinin çevre koruma vaatleri ve çevre dostu tüketim davranışlarının incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 1-10.
- Yılmaz, V., Yıldız, Z., & Arslan, T. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Çevresel Duyarlılıkları İle Çevresel Davranışlarının Yapısal Eşitlik Modeliyle Araştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), 271-278.
- Zareie, B., & Navimipour, N. J. (2016). The impact of electronic environmental knowledge on the environmental behaviors of people. *Computers in Human Behavior*, 59, 1-8.